Ч. 79. Чернівці, четвер дня 15. цьвітня 1909 р. Річник XXV.

Передплата на „Буковину“
платна в Чернівцях:
в Австро-Угорщині: на цілий рік 24 кор., на пів року 12 кор., на чверть року 6 кор., на місяць 2 кор.
в Росиї: на цілий рік 12 карбованців, на пів року 6 карб.
в иньших державах: на цілий рік 40 фр., на пів року 20 франків.
Для міщан і селян буде виходити „Буковина“ раз на тиждень під неділю і коштувати буде на цілий рік 4 К, на пів року 2 К, на чверть року 1 К.

Поодиноке число 10 сотиків.

Оголошеня коштують по 10 сотиків від одношпальтової стрічки або її місця дрібним друком (петіт). При кількоразових або при річних замовленях значний опуст.

БУКОВИНА

Орґан українськоі поступової партиї на Буковині,
виходить що дня крім неділь і сьвят.

Редакция, адміністрация і експедиция „Буковини“ в Чернівцях, ул. Петровича число 2.
Число телефону 176.
Адрес для телеґрамів: „Буковина“, Чернівці.

В справах редакцийних можна устно порозумівати ся що дня від 10—11. рано і 2.—3. пополудни крім неділь і сьвят.
Надіслане по 40 сот. від стрічки, при частійших замовленях відповідний рабат. Рекламациї неопечатані вільні від порта. Рукописи звертає редакция лише за попереднім застереженем і залученем почтової належитости.
Циркулярі яко прилоги коштують по 2, 3 і 4 сотики від штуки.
Належитостий за анонси марками почтовими не принимає ся.

Записки.

(Неслушні німецкі нарікання. — Голос визначної особистости про буковиньскі відносини).

„Deutscher Volksbund“ на Буковині оголосив відозву до німецкого народу, підписану парляментарними послами Антоном Кешманом і д-ром Артуром Скедльом та соймовим послом Едвіном Ляндвером. На сій відозві хочемо якраз спинити ся, подавши вперед наймаркантнійші її уступи.

„Мабуть ніколи — говорить ся у відозві — не було так гірко німецкому народови в Австриї як тепер. Зі всіх сторін напирають вороги, щоб знищити Німців. Сї ворожі Німцям заходи попирає стара німецка недуга: нерішучість, рівнодушність і незгода. І в нас на Буковині кипить борба за нашу народність. Поколінє тих Німців, яких безсмертний цісар Йосиф II. післав на Буковину, щоб несли сюди німецку културу і німецкою пильностию та німецкою точностию стали взірцем для инших наций краю, воно сповнило свій обовязок і мало би згодом затратити свою народність, свій найціннійший клейнод, свою німецку мову. Німецкий народе! Можеш ти тому придивляти ся спокійно! Чи в тобі не збуджує ся сьвятий гнів, коли бачиш, як дякують вам за те, що ваші батьки пішли за голосом цісаря Йосифа, несучи сьвітла на Буковину; вас трактують далі як безправних зайдів! Любі братя Німці! Лише одним средством можна відперти заходи ворогів проти нашої народности, а се згода. Згуртуйти ся всі в одну німецко-национальну політичну партию, щоб ви могли стати політичним чинником, з яким мусіли би числити ся ваші противники, в силу, що була би встані сильно і успішно бороти ся з ворожими нападами.

Оснований осїню 1908 „Німецкий Союз на Буковині“, одиноке німецко национальне товариство політичне в краю, поставив собі за задачу обороняти політичні інтереси німецкого народу проти всякого нападу. Він радо дає (!) кождому народови те, що йому належить ся після права і справедливости, однак „Німецкий Союз“ жадає з натиском також того для Німців, що належить ся німецкому народови; про те цілою силою буде відпирати всякі, відки би вони й не були, напади, на свою народність, на свою німецку школу, на свою матерну мову.“

Слушно. Підчас сьвят, коли майже кождий Німець читає часопись — названа відозва йшла як додаток до „Buk. Nachrichten“ — заходить ся управа німецкої национальної партиї на Буковині орґанізувати свій нарід. Та нам годі згодити ся в повні зі змістом відозви. Австрийскі Німці в кождій провінциї кричать, що їм діє ся кривда, що їм виривають ґрунт з під ніг, що спиняють їх розвиток, словом: як поживем ще з десятку літ, то побачим, що австрийскі Німці пропали. Ті німецкі крики завсїди починають лунати, коли в якім краю инші народности, що мешкають разом з Німцями, ідуть в гору, коли доходять своїх прав, коли австрийске правительство ті инші народности трактує хоч дрібку на рівні з Німцями. Таке діє ся в Чехах, таке діє ся в полуднево-словяньских краях, маємо таке й на Буковині.

Тут панувала до недавна німеччина у всїх областях. Згодом добили ся свого хоч по части Русини і Волохи і чи здобутки сих народностий треба вже уважати як замах на віковічну посесию Німців? Таж у відозві каже ся виразно, що Німці „признають кождому народови все те, що йому після права і справедливости належить ся.“ Як погодити сї слова з жалями про упадок німецкого елементу на Буковині? Русини і Волохи прецінь дістали лише те, що їм належало ся, хоч ще не все, німеччина ще й доси панує там, де їй давно треба було піти до архиву. В політичних урядах, в краєвих, в суді, в школї ще й тепер признаний для инших народностий дуже скромний кутик. Ми мусимо ще не одно здобувати, але най Німці будуть спокійні, бо їм нїчо не візме ся з того, що їм належить ся. Кривдити Німців ніхто немає на цїли, а чейже здобуванє для себе приналежних прав не є покривдженем Німців.

*

Великодне число „Allg. Ztg.“ приносить інтервю з великою особистостию, що від кількох місяців перебуває на Буковині. Виводи того „incognit-a“ досить цікаві, головно ті уступи, що дотичать Русинів. Названа особистість говорить, що вже минули ті часи, коли румуньска шляхта була хоронителем румуньскої ідеї на Буковині. Тепер

ХОЛЄРА.

Гуморecка.

Страшний той азияцкий гість відвідує вже лиш зрідка й не так грізно, як давними роками, наш край. Кождий старає ся, кілько мога, хоронити ся від сего страхайла з зелено-жовтавим обличем, заосмотрюючи ся всякими антіхолєричними средствами та осторожностию при споживаню їди і напитків.

Але щоби холєра часом могла стати ся для любячих средством для продовженя любощів, — се мабуть рідко трапляє ся.

Бурсак, — назвім його В., — що був зрештою порядний молодяк, але при тім собі й буйний, — дістав від свого управителя пятидневну відпустку в тій цїли, щоби міг відвідати свою стареньку матїр у поблизькім селї О., котрої був одинокою підпорою. Та се була тільки видумка, щоби дістати відпустку, а справдїшною цїлию його подорожи було бажанє, побачити ся зі своєю любою та милою, — назвім єї Аристейкою. Вже давно вона його очарувала своїми темноголубими очима, в котрих відбивав ся цїлий рай надії, вірности та щасливости та своїм чорним волосєм, що украшало єї біле, округле личко, і спонукувало його нераз при місяци у закладї жалібненько стогнати та писати не оден сонет про свою любов.

А коли чоловік не бачив таку чарівничку через вісїм місяців та нею не налюбував ся хоч троха, тодї туга за нею більшає, вигадує ся телєґрами про хору матїр або винаходжує ся якусь иньшу приключку, що уможливила би побачитись з миленькою хотяй через пару днів та нею налюбуватись і в купцї пожартувати. Так зробив і наш студент. З урльопом у руках, чотирма коронками в кишени та з радісним личком помандрував він на дворець, всїв у потяг, котрий його завіз до послїдної стациї, а там вже очікувала „панича“ домашна фіра. Богато розпитував наш панич фірмана про всїлякі річи: як мамунцї поводить ся, що поробляє Каро, любимий лїгавець, а аж при кінци, — щоб не зрадити ся, — запитав, як має ся сїмя „фервальтера“, чи панна Аристея дома й чи здорова. А ту втїху, як нарештї побачив ся з материю, коли фіра заїхала на подвірє, як Каро скакав коло візка і гавкав з радощів,... хто то годен описати?!...

Ще В. нїколи в житю не обіймав та не тулив свою матїр так щиро до груди, як сегодня, так що радісні сльози потекли їй по твари, бо вона сердешна не знала, що єї синок представляв собі, що він когось иньшого, а властиво котрусь иньшу обіймає та тулить до себе. Ще вони й не випили каву на верандї, коли вже й гарна Аристейка зі своєю приятелькою Оленкою нїби припадково проходжуючи ся вступила „на хвильку“, щоби спитати про здоровлє панї „совітникової“. Припадково! У залюблених все лучає ся добре вирахованим „припадком“, а коли вільно менї зрадити тайну, то панночка вже давно знала, куда фірман їде і по кого він, бо його на дорозї випитала, коли їхав знов „припадково“ попри них.

Забув панич на свою бідну мамунцю, випив нараз свою каву до дна та спішив скоро своїй милій на зустріч, котра з чемности удавала, що дивує ся, що „пана В.“ так несподївано знайшла дома, а потім наступило безконечне та безперестанне випитуванє та вивідуванє. Цїлком природно, що паню „совітникову“ відряджено кількома фразами, а потім вертали „дами“ домів. Коли бурсак відпроваджував їх з простої чемности до дому, там його розуміє ся затримали на вечерю і так то наші голубята водили ся щодень ба сюда ба туда та визискували кожду годину, ба кожду хвилю, що минає й не вертає...

Але як все у сьвітї, так кінчить ся й урльоп бурсацкий, а наші голубята ще не дійшли були й до половини того, що ще мали обговорювати. А що-ж тепер? Наш студент почав сумувати, бо на другий день вже приходилось відїзджати, — а він пожертвував би був цїлий сьвіт за продовженє урльопу! Тодї прийшла йому на поміч часопись, що донесла о скількох випадках холєри в поблизьких місцевостях. „Геврека“ сказав В., побіг до комори і випив там дві шклянцї квасного молока, а на се три шклянцї води.

Не минула й годинка, а бурсак забіг до свого покою, стогнав там та охкав, думав бись, ось-ось конає від корчів. Мамунця плаче, панич розбирає ся та лягає до ліжка, а наймичка побігла до двірника (війта), щоби там замельдувати про хоробу панича. Всї в селї налякали ся, біжуть, утїкають, бо несла ся звістка, що панич совітникої захорував — на холєру. Господи, — аж страшно вимовити, бо вже такі й корчі нападають. Ось вже зближає ся й „пан двірник“ зі своїми заступниками, за ними спішить „пан дохтор“, вже обвели й хату кордоном та ревідують хорого. Сей потрафив ще собі пристарати через свого слугу-довіренника теплої води помішаної з солию, випив ту мішанину нараз і коли доктор з двірником вступили до його покою, застали вони пацієнта як блював до несхочу. Доктор покивав серіозно головою й сказав до двірника: „Дуже тяжкий випадок, зараз телєґрафуйте!“ Тодї наш хорий підняв ся та зашептав: „Прошу — телєґрафуйте — о — продовженє мого — урльопу.“ Комісия обіцяла йому се та позіставивши ще для него всяких лїків та піґулок, розійшла ся домів, а небавом потім поґальопував післанець до стациї, котрий надав там дві телєграмі, з котрих одна звучала: „До управи бурси в Х. Бурсак В. захорував на холєру, просить о продовженє урльопу. — Громадский начальник.“ По двох годинах прийшла відповідь: „Начальство громадске в О. — В.—ови урльоп продовжує ся на 5 днів. — Д. управитель бурси.“

На диво хорому сейчас по такій телєграмі стало лїпше, а щоби обманути лїкаря, виливав він через вікно всї лїки. По полудню з'явила ся й Аристея враз зі своєю приятелькою Оленкою із заплаканими очима, щоби „його“ хотяй ще раз побачити та зайшла справдї незамітно у хату, бо сторожа усадовила ся була за хатою у холодї. Тільки що вступила до хорого, як вже й обняли ся й оден поцїлунок за другим переносив бацїлї,

така задача припала гр. прав. церкві. Однак напір Русинів готов знищити се одиноке румуньске заборолo, що зробило би кінець і останкам „буковиньскої культури“. Тому дає раду Волохам згодити ся на поділ церкви і полишити Русинам терен на півночи Буковини. Колиб прийшло до поділу, тоді — думає особистість — церковна злука буковиньских Русинів з їх коннационалами в Галичині була би лише питанєм часу. Однак тут помиляє ся шанована особа, бо буковиньский народ занадто консервативний, щоб покидати віру своїх предків і переходити до иншої церкви. Впрочім ґро українського народу є православне а православна віра була довший час ознакою українства.

На запит журналіста, чи пересуненє национальних і культурних границь наступить скоро, відповіла особистість, що се буде залежати від того, як уложать ся небавом відносини в Австриї. Централістична ідея в Австриї нині вже майже не має приклонників, лишає ся проте альтернатива: краєва або национальна автономия. Русини будуть стояти розуміє ся за национальною автономією і коли ся ідея найде більшість, тоді Днїстер стратить свій характер краєвої границї, бо тоді віллють ся рускі верстви Галичини і Буковини. Вижницку ґімназию уважає ся за перший крок Русинів на дорозї до национальної автономиї. Румуни, що з причини румуньскої і угорскої границї не можуть адмінїстративно стояти в звязи з своїми коннационалами, мусять стати по стороні краєвої автономиї. Жиди і Нїмцї, ба й Поляки мусять заявити ся за краєвою автономиєю, национальна автономия для них погубна. Вони потонулиб в рускім мори. Названі три народи мусять творити ізолюючу стіну між Русинами а Румунами.

Нам здає ся, що виводи про потоненє Нїмців та Жидів в рускім мoрі не слушні, бо як велика українська територия а нїде не роблено і найменьших заходів денационалізувати инші народности. На українській території якраз збереґли ся инші народности як нїде инде, ще й Українцїв винародовлювали.

Датки на памятник ТАРАСА ШЕВЧЕНКА в Київі просимо присилати до „Рускої Каси“ в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

але не холеричні, від уст до уст. В. перед тим вже давно був убрав ся та визирав через вікно, роздумуючи, як би до своєї милої незамітно викрасти ся, наколи побачив, що її люба та мила та добра та відважна Аристейка, щоб з ним розпращати ся на — віки. Мамуния правда що висварила його порядно за таку „неосторожність“, але — вже стало ся і наш В. зарумянив ся з щасливости та цілував та цмокав, що варта було приглянути ся. Нарешті прийшов вже й час домів вертати; ще оден поцілунок, ще раз стиснули молодята собі руки і обі дівчині вийшли на двір, випроваджені „хорим“ елевом. Але там налякались, бо против них стала як раз сторожа, а на подвірю з'явив ся ще й до того жандарм і загорлали грізне „назад!“ Дівчата змішали ся, мамуня потішає, а наш пацієнт — плеще в руки, тішить ся та танцює по хаті мов божевільний. Зараз дали знати до фервальтерів, що правдоподібно будуть мусіли під надзором мамуниці, пані „радцової“ сидіти тут 5 днів. Прибігли й родичі застидженої дівчини, — але могли тільки par distance з нею розмавляти, небога дістала великого носа та мусїла — зістати ся. Але се нікого не радувало більше, як нашого симулянта. Далі прийшов і доктор, сконстатував у слабого значну полекшу, що його зовсім не дивувало, та вернув домів цілком заспокоєний. Наша-ж любовна пара напестила ся та настискала ся через 5 днів до схочу, признавши ся вперед до малої інтриги перед мамунцею. А коли другої днини пара признала матери свою любву, тоді вона поблагословила їх з радісною сльозою і була щаслива в щастю своїх діточок. Тепер обоє заручені.

Десятої днини відїхав В. назад до свого закладу, не спавши вперед через дві ночі, щоб хоч виглядати слабим. Тут завели його до осібної кімнати, дали пити червоного вина, кормили добрими, смачними стравами та часом й водою із сільним квасом. А він спав та спав без перерви, щоби надолужити ті дві утрачені ночі та снив мило про — свою наречену...

А. Манастирский.

Заграничний огляд.

Розрухи в Туреччині.

В Стамбулї велике заворушенє. Патрулї доглядають по всїх улицях супокою. Коло порти нагромадило ся сотками жовнїрів, серед яких повстали великі розрухи. Так само коло парляменту богато негодуючих, яких число чим раз більше зростає. Они заняли парлямент, однак послів впускають до него.

Мінїстрови війни стоять, як доносять, лиш кілька баталіонів і батерий до розпорядимости. Повстанцї ставлять ріжні домагання, між иньшим домагають ся і певної зміни в кабінетї. Доси не прийшло ще до кровопролитя, лиш два офіцири упали жертвою, тому що хотїли силою привернути порядок серед повстанців-жовнїрів. Сумнївають ся, чи повстанцї без нїякої намови зняли бучу; мабуть не обійшло ся тут без ініцияти́ви зі сторони ліберальної або могамеданьскої унїї.

Царгород, 14. цвітня. (Кб.) О шестій годинї по полудни подав президент палати свою димісию, так само великий везир і цїлий кабінет. Кажуть, що султан приняв димісию. Сподівають ся, що Кіяміль або Заїд стане великим везиром а Назім мінїстром війни. Убито одного посла, який своєю зверхністю був подібний до одного рухливого молодотурецкого посла. Незвичайно богато війска блукає по місті без офіцирів, а иньші під проводом офіцирів, які занимають неясне становище. Здаєть ся, що жовнїри слухають офіцирів до спільної акциї.

Царгород, 14. цвітня. (Кб.) 4. година по полудни. Рада мінїстерска зібрана від ранку. Рівночасно відбуває збори молодотурецкий комітет. Повстанцї ставлять окрім забезпеченя сляму ще й слїдуючі домагання: розвязане молодотурецкого комітету, заборонити молодотурецкому комітетови вмішувати ся в державні справи, так само увільненє зі служби великого везира, мінїстрів війни і маринарки і президента палати. Вкінци домагають ся они, щоби не карано повстанців. Закидують офіцирам, що сї не дають їм молити ся в приписаний спосіб і хотять знести молитву за султана.

Переговори із повстанцями не принесли доси жадних успіхів. Артилерия має аж в крайнім разї вмішати ся, щоб привести лад серед повстанців. Повстанцї, які стоять під проводом одного підофіцира, заховують ся досить супокійно і через цїлий час приходять до них нові сили, то війскові то цивільні, то старики, то молодці. Всяку телеґрафічну комунікацию перервано.

Перед полуднем хотїли повстанцї злучити ся з війском, яке находить ся в мінїстерстві війни, та кавалерия не допустила до сего, при чім убито 6 осіб. По полудни прийшло між повстанцями а кавалерию до стрілянини, однак не відомо ще нїчого про єї вислїд. Як видно з домагань, то ся буча є дїлом могамеданьскої унїї. Посли, які явили ся в палаті, звернули ся з візвою до неприсутних товаришів явити ся в палаті, щоб розглянути домагання повстанців.

Жертви народного обурення.

Царгород, 14. цвітня. (Кб.) 9. година вечером. Доносять що мінїстра справедливости убито, мін. маринарки ранено, а мінїстра війни спіймано. Із дотеперішних вістий виходить, що доси убито 17 осіб а 30 осіб ранено. Повстанцї поробили перед парляментом барикади і задумують тут ночувати.

Спокій вертає.

Царгород, 14. цвітня. (Кб.) $10^1/_2$ год. вечером. Саме тепер поїхав маршал Едгем-паша, верховний вожд у грецкій війнї, якого тепер іменовано мінїстром війни, до Стамбула в супроводі великого натовпу повстанців, які прихильно приняли его іменоване мінїстром війни. Війско, здаєть ся, вже цїлком задоволене. Перший секретар прочитав перед парляментом султаньске ірадє того змісту, що султан приймає димісию цїлого кабінету і розпоряджує утворене нового кабінету. Дальше каже ся в тім ірадє, що робить ся відповідні приготовання в цїли задержання супокою і добробуту краю, і уласкавлює ся жовнїрів, які брали участь у сегоднїшних розрухах. Війско нехай верне до касарень, а населенє до роботи. Вкінци передає султан свій султаньский поклін, що принято гучними окликами на здоровле володаря Туреччини.

Праця російскої думи.

„Рада“ пише: На час великодних сьвят дума припинила свою роботу і преса заходила ся з одного боку підраховувати результати думскої праці, а з другого — поглядати на ту стежку, що нею простувала дума підчас своєї роботи, або, як звикли казати ґазетярі й політики „опреділять линію поведенія“. Преса придивляєть ся, куди пройшла ся лінїя, чи праворуч, чи ліворуч, і пробує вгадати, куди вона піде надалї. Що до того, що встигла зробити дума від Різдва до Великодня, то тут незгоди немає. Бо як поглянути з боку на її працю, то подивитись є на що. Почати хоч би з найголовнїйшого, для чого насамперед і заведено думу в Росиї, тоб-то з законодатної її праці і праці коло державного буджету. За сей час дума розглянула й обміркувала аж 117 законопроєктів, з яких 11 законопроєктів було одкинуто. Поміж тими законопроєктами, що приняла дума, були й такі, що мають велику вагу, наприклад, про земельний закон 9. падолиста, про заведенє суду присяжних там, де попереду його не було, про оподаткованє тютюну то що. Що до роботи думи коло державного буджету, то за сей час розглянено й принято цїлих 34 розписи прибутків і видатків всяких відомств. От тільки що до прав думи стежити за тим, як додержує законів адмінїстративна власть. Що до прав „запроса“ мінїстрів, то тут трета дума видимо з неохотою корнстувала ся з свого права, бо за сей час з 10 запитань приняла тільки 3, а 7 відкинула. Про те й поза сим наслїдки думскої роботи здають ся нїби не малими.

Зовсім иньше каже преса про роботу думи тоді, коли оцїнює її не з того боку, що зроблено, а з того, як зроблено за минулий час. З сего боку роботу думи вихвалюють тільки октобристи та ті, що спільно йдуть з ними в думскій роботі. Щож до думскої опозициї та тих кляс народа, інтереси яких опозиция обороняє в думі, то думка їх про роботу третої думи і її значінє для народу остала ся та сама, що була й з початку. **Одна частка сеї роботи йде на видиму шкоду народови**, а від другої йому ні холодно нї тепло, взагалі-ж користи від всеї роботи теперішної думи народови небагато. Такої думки — вся поступова преса. Здавало ся-б, що такі сумні наслїдки взагалї всеї роботи третої думи повинні були-б нагнати ще більшого суму, бо „що далї в ліс, то більше дров.“ Але кілька останних засїдань думи, на яких лїдери думского центру промовляли трохи инакше, нїж звичайно, потім — розпад, що здавна помічаєть ся серед октобристів, і нарешті якийсь хоч і невиразний, а все-ж помітний рух, що прокинув ся останнїми часами серед думскої ґрупи поміркованих — все се дало привід „Рѣчи“ зрадїти і оголосити, що в думі почало ся „равненіе“ на ліво і поставити се „равненіе“ на карб кадетскій партиї, що нїби то вона попхнула октобристів ліворуч. Однак про якесь „равненіе“ на ліво можна буде говорити аж тоді, коли трета дума покаже в своїй законодавчій та контрольній роботі певні позитивні результати. Поки що, поки се „равненіе“ виявляє ся тільки в незгоді з крайними правими, говорити про його з певністю нема рациї.

ДОПИСЬ.

З Раранча.

Прошу помістити отсе моє спростоване, бо шановний дописуватель 67. числа грубо обминув ся з правдою, накидаючи ся на мене і підсуваючи менї, наче-б я цїлу громадску роботу робив на власну користь. Се видумка і чиста неправда. Хай докаже чесний дописуватель, чи побільшив я свое майно хоч о одну пражину поля за громадскі гроші — а патомість кількі я зі своєї мізериї піддержував громадяньске дїло — за се забув дописуватель. Коротка память!

Неправда, що я зі своїм товаришом запаспатив спілковий млин; — неправда, щом підступом і впровадженем дїдича в блуд найнив его млин — а правда, що Вп. п. др. Стоцкий, без котрого помочи не обійде ся жадне добре дїло — допоміг менї своїм впливом до найму згаданого млина.

Неправда, щом ворїг читальні; — неправда, що веду ради з ворогами читальні по ночах, — а правда, що хочу порядку і чесної праці в товаристві.

Опираю ся на фактах. Доки читальня і каса містили ся в моїй хатї, а тревало се звиш 20 рік, доки були тактивні провідники в селї — всьо було

гаразд. Сегодня на провідника просьвітноі роботи обібрав ся]чоловік, який повів цілу справу так, що всьо паде і нидів, заколот і трівога настали, безробітє і безголовлє панують в читальни і в других товариствах. І тут корінь лиха. Сам він своїм нетактивним поведенєм і темною скритою роботою безвинно підкопує силу читальнї і других товариств.

Кому несе хосен читальня? Певно, що не менї. — Виділовий наймив за песї гроші склеп читальнї — сей сам виділовий і голова консуму продає марфу, — шинкує горілкою — люди пють — і робота йде.

Хто запоторив справу спілкового млина — се й мій дописуватель знає, — рада громадска, що не дала під млин місця, а хто поніс вступні кошта, що вічно пропали -- нїхто лиш я і мій товариш Василь Бойко. Ворог Дутка, що не поклав спілкового бензинового млина н а м і с я ц и! Сьміх тай годї!

(*Від Редакциї.* Поміщуємо се спростованє з пропущенєм того, що не належить до самої річи а чим д. Дутка означує близше особу, яку уважає дописувателем, але помиляє ся, бо допись підписало й передало кількох людий, ізза чого ми єї й помістили.)

НОВИНКИ.

Чернївцї, 14. цьвітня 1909.

Календар. Четвер 15. (2.) Тита, Амфіяна, рим. Анастазиї. Схід сонця 5 год. 10 мін., захід 6 год. 52 мін. — Пятниця 16 (3.) Микити, Ельпідефона, рим. Лямберта. Схід сонця 5 год. 8 мін., захід 6 год. 53 мін.

З черновецкої ради громадскої. Підчас великодних сьвят не прийшло до жадного рішеня в справі димісиї центрального інспектора Кразн. Президия маґістрату стоїть ще й доси на тім становищу, що резиґнованє із функциї громадского радника противить ся постановам громадского статута і тому не можна єго приняти. Довірочна нарада Жидів порушила се питанє, не занимаючи ся дальше ним; аж сегодня займе ся жидівский клюб громадских радників докладнїйше сею справою. На засїданю ради громадскої прочитає ся димісию п. Крази, по чім поставить ся ex praesidio внесок на неприняте до відома єго димісиї. Справу між Войтиховским і Кемплєром вже залагоджено в корисний спосіб і усунено всякі диференциї, які зайшли були між ними.

Санкционованє законопроєкту в справі прилученя громадских доріг до катеґориї повітових доріг. „Wiener Zeitung“ доносить, що законопроєкт буковиньского сойму в справі прилученя громадскої дороги, яка в Ґурагоморі відділює ся від цїсарскої дороги і кінчить ся в Пояні-Мікулї до катеґориї доріг повітових, як також дороги, що відділює ся від повітової дороги Лудігореча—Магала—Станигори і веде до повітової дороги, що сполучує Чернівцї із Новоселицею, одержав найвисшу санкцию.

Довголїтність. Дня 10. с. м. умер в Лужанах нагло Арон Кентнер, маючи 105 лїт. Покійник був до самої смерти на тїлї й умі цїлком здоровий. Єго жінка, що жиє в Лужанах, має 100 лїт, при чім держить ся ще кріпко і ходить далеко без всякої підпори. Кажуть, що пок. Кентнер не був ніколи хорий, але в послїдних 15 роках бідував страшнє. На великодні сьвята зїв за богато, через що уляг по кількох годинах мукам, викликаним пересиченєм. За житя не уживав покійник алькоголю і не запускав ся в жадні борінки.

Розпущенє резервістів. Державне мінїстерство війни розпорядило, щоби всїх резервістів, які находять ся на полудневій границї, відвезено домів і перенесено їх в неактивний стан разом з тими резервістами, які відслуживши в роцї 1908 приписаний третий рік служби мусїли остати ся дальше у війску. Із запасних резервістів лиш тілько задержить ся, кілько потрібно, щоби удержати підвисшенє стану в мирі в краях Босни, Герцеґовинї і полудневої Дальмациї. Резервістам третого року, яких задержано поза грудень 1908, зачислить ся сю активну службу за триразові війскові вправи, всїм прочим резервістам за одноразову війскову вправу. З огляду на трудні відносини транспорту і релятивно великі віддаленя потреває перевіз резервістів довший час.

Анальфабетизм в Галичинї. В підручнику статистики Галичини, виданім в 1908. р. краєвим статистичним бюром після конскрипциї з 1900. року представлено ось так відношенє анальфабетизму між поодинокими народностями краю: Уміє читати і писати: Русинів 558.674; Поляків 1,490.774; Нїмців 107.799; иньших 8.618; чужих підданих 18.915, разом 2,184.780. Уміє лише читати: Русинів 62.359; Поляків 386.360; Нїмцїв 3.892; иньших 57; чужих підданих 469, — разом 453.137. Анальфабети: Русини 2,459.410; Поляки 2,104.899; Нїмцї 100.736; иньші 1.125; чужі піддані 11.045, разом 4,678.022. Процентове відношенє анальфабетів виглядає осьтак: Русини 79%; Поляки 52%; Нїмцї 47%; иньші 11%; чужі піддані 37%. Коли розділити анальфабетів після віку, то найбільше буде їх у віцї до 10 років (загально 82%), а відтак серед найстарших у віцї понад 70 лїт (загально 74%). Цїкаво дізнати ся, скільки піднесла просьвіту в послїдних роках „польска комісия едукацийна“, а се бачимо наглядно із проценту анальфабетів у віцї від 11 до 20 лїт, який виносить загально в краю 43%, у Поляків 29%, а в Русинів 68%. Впадає в око, як ширить польска школа просьвіту серед Русинів, а як серед Поляків, хоч все таки слїд признати, що зменьшеню анальфабетизму у Поляків пособляє богато елемент Мойсеєвого віроісповіданя, котрий вчислено в статистицї майже виключно до Поляків.

Стипендиї для артистів. Мінїстерство просьвіти взиває композиторів і лїтератів, що належать до країв репрезентованих в австрийскій радї державній, котрі не мають защо дальше образувати ся а хотять старати ся о стипендиї, щоби до 1. мая с. р. зголосили ся безпосередно у тої центральної власти. Управнені до того є, з виїмком учеників, лише артисти, що творять самостійно. Подання мають виказати: опис дотеперішного образованя, особистих відносин, метрику уродженя, сьвідоцтво приналежности, материяльне положенє і т. д. Дальше в поданю треба зазначити, як задумує петент зужиткувати стипендию на дальше образованє а яко прилоги можуть бути додані твори петентів, зазначені іменем автора.

Заборона куреня для дїтий. В Анґлїї увійшов з днем 1. цьвітня с. р. в житє закон, котрий особам понизше 16 лїт забороняє на публичних місцях курити. Полїцисти, дозорцї городів і иньші особи, що мають допильнувати публичного порядку, одержали наказ відбирати від всїх, що дїлають против того закона, папіроси і тютюн, а так само не вільно й трафікантам під загрозою строї кари продавати дїтєм тютюн і папіроси. Дальше розпорядженє постановляє також, що молодим особам не вільно ходити до шинків, а шинкарям не вільно продавати малолїтним горівки та иньших алькогольних напитків.

Театральний шкандал в Берлїнї. Вчера прийшло тут до величезного театрального шкандалу, який має більше полїтичний як штукарский характер. В „Новім Театрі“ виставлювано вже давно заповіджену і обговорювану штуку одного Анґлїйця, темою якої є напад Нїмеччини на Анґлїю. Як відомо, слухи про інвазию Нїмеччини ходять дїйсно по Анґлїї а часописи знимають із сеї причини величезний крик. „Новий Театр“, що преть ся до новостий, допустив сю проти Нїмеччини звернену штуку на нїмецку сцену. Та публика приняла ворожо сю штуку і справила поважний театральний шкандал. Она зажадала, щоби перервано гру сеї штуки, що по одногодиннім крику стало ся. Завіса спала і представленє перервано.

Купив свої власні воли. Оден господар з Волосянки в Галичинї привів воли на ярмарок до Сморжа, воли товсті і відповідної масти, але брудні, невичищені і з присхлим гноєм на боках. Знайшов ся купець Жид, котрий їх купив за 480 К і постановив зараз на тім інтересї зробити ще лїпший інтерес. Завів воли до якогось господаря в Сморжу, обчистив їх з гною обмив, повитирав до суха, вичесав згреблом, почистив ноги, вигладив ратицї і передав другому Жидови, котрий повів їх знов на торг. Воли так змінили ся, що навіть їх первісний господар не пізнав і купив за — 560 К. Вдоволений, що купив дешево такі красні воли, повів їх домів. По дорозї стрічаеть ся з сусїдами, котрі приглядаючись купленим волам, кажуть, що то його воли. — Деж там — каже господар — мої були иньші, меньші і прецї я заплатив за сї 560 К. — Ну, знаєш що — кажуть сусїди — пусти воли, коли самі зайдуть на твоє обійстє, то знак, що ти купив свої власні воли. — Так і стало ся; воли не лиш зайшли на своє обійстє, але навіть і до стайнї та кождий станув на своїм місци. — В громадї було з того повно сьміху, а господаря назвали навіть „самокупом“.

Оповістки, іменованя і т. п.

Церковне. Краєвий президент надав опорожнену гр. прав. парохію Успенія Богородицї в Кимполюнґу пароховн Евсевієви Константиновичеви.

Подяка. Вп. о. Димитрій Бурак, котрий в протягу сего місяця полишить Юрківцї, бо одержав Великий Кучурів, доручив підписаному 2 К 77 с., які зібрав при сповіди шкільної молодїжи перед великодними сьвятами, щоби їх употребити для бідних шкільних дїтий. Се не перший раз, що о. Бурак при згаданій нагодї чинить, за що єму сердечно дякую. — Юрківцї, в цьвітни 1909. *А. Зибачиньский*, надучитель.

Із штуки і лїтератури.

Репертуар львівского руско-народного театру в Чернївцях. В четвер, дня 15. цьвітня с. р.: „Г а л ь к а“, опера в 4 дїях Станїслава Монюшка. Гостинний виступ панї Фільомени Лопатиньскої і пана Шиманьского. — В пятницю, дня 16. цьвітня с. р. (по знижених цїнах): „Ж и д і в к а в и х р е с т к а“, народна драма зі сьпівами в 5 дїях Тогобочного. — В суботу, дня 17. цьвітня с. р.: „Б а р о н ц и г а н і в“, оперета в 3 дїях Оскара Штравса. Гостинний виступ Ф. Лопатиньскої. — В недїлю, дня 18. цьвітня с. р.: „Б а т ь к о в а к а з к а“ („Гріх покаяння“), народна драма в 5 дїях Карпенка Карого. — Цїни місць (враз з податком від карт і податком на фонд емерит. артистів): Льожа (4 особи) 15 К, місце за орхестрою 3 К 80 с., крісло паркетове (ряд 1.—9. 2 К 80 с., крісло паркетове (ряд 10.—12.) 2 К, фотель на бальконї (ряд 1.—2.) 1 К 90 с., крісло бальконове (ряд 3.—5.) 1 К 10 с., крісло для студентів 70 с. — Карти продає денна театральна каса від 9—1 в полудне і від 3—7 веч., вечірна від 7-ої год. Початок точно о годинї 8-ій вечером. — Від пятницї дня 16. с. м. початок точно о пів до 8-ої години.

Великодня вистава театральна львівского руского театру під дирекциєю Й. Стадника в Чернївцях, „М а р у с я Б о г у с л а в к а“, — грана мабуть тому, що одна дїя сеї штуки дїє ся у неволї турецкій в день великодня — на жаль, не принесла бажаних успіхів. Саля сьвітила пусткою; а се толкує ся тим, що інтелїґенция майже вся розїхала ся а прочі гостї, як звичайно в сьвята, забавляли ся дома. Та сей брак в амфітеатрі не зразив акторів. Грали з вервою, весело, природно. На першій отсій виставі мали ми нагоду пізнати дві нові сили, які дирекция позискала з України для нашої сцени. Се є добродїї Ш е в ч е н к о (герой) в ролї Софрона і О с т р о в с к и й (чорний характер) в ролї Степана. Перший з тих артистів, се цїнний набуток, який посїдає все те, що герой посїдати повинен: дзвінкий голос, гарна вимова, постава, дикция, природні рухи і знамените позованє. Другий, се молода, однак багато обіцююча сила, яка дасть ся ужити і до иньших креаций. В „Марусї Богуславцї“ до тих двох дуже вдатно достроїли ся п-нї О с и п о в и ч е в а (мама), директор С т а д н и к (султан), директорова С т а д н и к о в а (Маруся), та надзиратель над невольниками п. К р и ш т о ф. Прочі меньші ролї, випали добре; цїлість була гарна, навіть лїпша як минувшого року. За те музика, на жаль, в I-ій дїї грала... як сама хотїла Чому так?... — *З.*

Телеґрами „Буковини“.

Чернївцї, 14. цьвітня 1909.

Льондон, 14. цьвітня. (Кб.) Бюро „Reuter-a“ довідує ся, що анґлїйске правительство повідомило формально Австро-Угорщину, що оно згоджує ся на знесенє XXV. артикула берлїньского трактату.

Білгород, 14. цьвітня. (Кб.) Офіциозний комунїкат заявляє, що виміна гадок між сербским мінїстерством заграничних справ а австро-угорским амбасадором в справі основи для нових торговельних переговорів і евентуального провізорїюм аж до переведеня в житє нового трактату не привела до жадного корисного результату. Безтрактатовий стан буде так довго тревати, доки не утворить ся условий і диспозиций для нової угоди.

Атени, 14. цьвітня. (Кб.) Король удав ся на острів Корфу, щоби привитати нїмецку цїсарску пару.

Джульфа, 14. цьвітня. (Кб.) Як доносять листовні вісти із Урмії, провідник революционерів Фарамош арештував тамошного ґубернатора, який заразом проводив комісиї в заграничних справах, і вислав єго до Сальми. Прочих комісарів також арештовано; по короткім часї випущено їх на вільну стопу. Всї уряди окрім цлового находять ся в руках революционерів. В містї панує спокій.

Петербург, 14. цьвітня. Столипіна відзначено ордером білого орла, з якої нагоди дістав росс. премієр царске відручне письмо, в якім каже ся: „Ваша талановита, любовю до вітчини навіяна дїяльність на чолї правительства стрічає на моє повне признанє; також здобула вона вам загальну пошану. Щоб висказати вам признанє за безупинну, краєви так корисну працю, надїлюю вас ордером білого орла“.

Торговиця збіжа.

В Чернівцях платили дня 13. цьвітня 1909 за 50 кґр.

Пшеницї	13·——13·25
Жита	10·10—10·30
Ячменю броварного	8·—— 8·25
Вівса	8·50— 8.75
Кукурудзи, пріма	7·60— 8·30
Кукурудзи, нової	7·60— 8·30
Пшеничної соломи	5·50— 5·60
Житної соломи	5·70— 5·90
Спіритусу (10.000 процент. лїтрів)	48·25—49·25

Запросини

на

Ювілейні Загальні Збори

просьвітного товариства

„РУСКА БЕСЇДА“ В ЧЕРНІВЦЯХ,

котрі відбудуть ся

в 40. роковини заснованя товариства

в провідну недїлю, дня 18. цьвітня 1909-го року о 10-ій годинї перед полуднем у великій сали „Нар. Дому“ в Чернівцях, улиця Петровича число 2.

Порядок нарад:

1. Вступна промова голови товариства.
2. Справозданя головного виділу.
3. Вибір голови товариства.
4. Вибір головного виділу (10 членів і 5 заступників).
5. Внески головного виділу, зборів філїяльних і членів товариства.

По зборах товариські сходини

при ласкавій участи сьпівацкого товариства „Буковиньский Боян“, на яких всї члени Читальнї, Січи і Каси, що вплатили або що вплатять вкладку 4 К на рік 1909 і вишлють на збори свого відпоручника з леґітимациєю, дістануть даром книжки для своїх бібліотек, а всї прочі члени будуть тягнути льоси на иньші дарові книжки.

Вп. Члени „Рускої Бесїди“, приходіть численно на сї сьвяточні збори, щоби набрати нової охоти до просьвітної роботи!

Просимо і всїх тих, що хочуть стати членами „Рускої Бесїди“, щоби прийшли на сї збори і вплатили вкладку на рік 1909, що виносить для читалень і иньших товариств тай для інтелїґенциї 4 К а для селян і міщан 2 К на рік, за що кождий член діставати ме що місяця почтою виданя „Бесїди“.

Чернівцї, в марті 1909.

За головний виділ тов. „Руска Бесїда“:

Омелян Попович, голова. *Теофіль Бриндзан,* писар.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає: Віктор Строїч.

З друкарнї товариства „Руска Рада“ в Чернівцях, під зарядом Івана Захарка.